

JE LI II. VATIKANSKI SABOR ZATAJIO (Apostolsko fražiranje ili apostolski rad)

Mnogo se puta čuje, i među klerom i među katoličkim lajkatom, — a osobito na zapadu i među ljudima od štampe, — kako je II. vatikanski sabor, sa svojom namjeravanom reformom Crkve, promašio, zatajio. Nije nam dao, što nam je obećavao: ono, što je suvremeni katolicizam od njega očekivao i tražio. Previše je ostao kod staroga: premalo je bio smion i radikaln u promjenama. A i u koliko ih je inauguirao, — neke reforme, — ostao je s njima na pola puta. Spono se provode. Kloči ih »kurija«. U praksi ih onemogućuju konzervativni krugovi u episkopatu i kleru: svojom pasivnom rezistencijom. U stvari se je u Crkvi iza Sabora malo šta promijenilo. Konkretni su rezultati mršavi. I dalje zaostajemo za vremenom, za općim mentalitetom današnjega svijeta, za prilikama i potrebama. Treba nam, što prije, još jedan opći crkveni Sabor, koji će zahvatiti dublje i stvari u Crkvi temeljito i do kraja izmijeniti: »revolucionirati« sve vrijednosti u njoj. Moramo i mi, kao i svijet oko nas, postati revolucionarni. »Crkva u revoluciji«. Crkva naglih i neprestanih promjena.

Nijesmo toga mišljenja. Ovo sa revolucijom u Crkvi objektivno je prava blasfemija. Nije poslanje Crkve, da mijenja istinu Evanđelja, nego da je čuva: — u svim mijenama i nasuprot svim mijenama u svijetu. Inače smo u principu napustili nadnaravni i objavljeni karakter kršćanstva, a Krista degradirali do čovjeka, koji je i sam bio samo nesvijesni produkt evolucija i jedna od karika u njezinu beskonačnom lancu. Njegov auktoritativni nastup u Evanđelju i njegove pretenzije na božanstvo i na nepogrješivost, — na duhovno kraljevanje i suverenitet »u sve dane, do svršetka svijeta« (Mat. 28, 20.), — stvarno bi ispadale naivne i smiješne. A njegova Crkva ne bi bila od Boga poslana učiteljica svijeta, nego više njegova učenica ili, u najboljem slučaju, suučenica i suradnica. Njezinu hijerarhijsku konstituciju trebalo bi definitivno i u principu napustiti: valjalo bi je, — i njezinu vjeru i moral, — predati u ruke ljudima i njihovoj pameti, intuiciji, ocjeni, ukusu, eksperimentima. S takvim, očito ekstremnim, gledanjem na »neuspjeh« II. vatikanskog sabora nije uopće vrijedno ni ulaziti u ozbiljnu diskusiju. Ono, praktično, već leži izvan sfere vjerovanja i ortodoksije, s onu stranu granica crkvenosti i pozitivnog kršćanstva. To su krupne zablude, koje diraju i u same temelje vjere: to je modernizam u kulminaciji, u svojim zadnjim i najfatalnijim konsekvencijama; do kraja naturalističkima i do kraja racionalističkima. Ili će takve tendencije u Crkvi biti brzo prevladane, kao apsolutno nespojive sa tradicionalnim naučavanjem Crkve od početka, ili će nas dovesti do novoga, otvorenoga, otpada, do »nove reformacije«, čega se mnogi pribojavaju. I znameniti njemački katolički mislilac i filozof Dietrich von Hildebrand, u svojoj najnovijoj knjizi: »Das trojanische Pferd in der Stadt Gottes« (»Trojanski konj u Gradu Božjemu), sa značajnim dodatkom: »Nova religija Teilhard-a de Chardin-a« (»Teilhard De Chardins Neue Religion«). Držanje Pape

i Svete stolice ne ostavlja, također, o tom nikakve sumnje: Rim postaje sve zabrinutiji, ali i sve odlučniji, i sve češće intervenira.

No ni kad se radi o, više dobronamjernoj, kritici Sabora, o pritužbama i jadanjima onih »nestrpljivih« među nama, koji rezultate Sabora uzimlju u njihovoj autentičnoj i lojalnoj interpretaciji i priznaju im punu vrijednost, ali se ljute, što ih svi previše polagano i miltavo provodimo, nama se ona ne čini opravdana. Barem, u koliko se upravlja na adresu hijerarhije, episkopata, »kurije«.

Lojalni prema Saboru i Crkvi, po našem mišljenju, nijesu ni jedni ni drugi. Toliko smo, svi, u doba Sabora naglašavali, da on nije dogmatički sabor i da to ne treba ni da bude, — Crkva nema šta da mijenja u svome vjerovanju i nauci; — bit će to, govorili smo, sabor pastoralnih reformi, organizacijske adaptacije vremenu i prilikama; a sada se, iza Sabora, najedamput, interes i polemika prenose na dogmatičko područje, i mnogi bi htjeli da mijenjaju koncept Crkve: ulogu popinstva u njoj, njezinu auktoritativno-hijerarhijsku strukturu, pojam dogme i magisterija, sakramentalnu disciplinu, seksualni i bračni moral, smisao i sistem kršćanske duhovnosti, pa i samu ideju nadsvijeta i prekogrobnog života u kršćanstvu. A sve to, tobože, u ime toga, »nedogmatičkog«, koncila. I toliko smo svi isticali, da Sabor mora dati Crkvi, ozbiljne i trijezne, smjernice za njezin pastoralni i organizacijski rad u budućnosti, okvire i nacрте za obnovu i reformu, koja će se onda, na tom osnovu dalje provoditi; sustavno, ali, razumije se, i razborito, odgovorno, s puno opreza, bez naglosti i eksperimentiranja; a sada nam najedamput nije to dosta: htjeli bismo da pred sobom već kao sutra ugledamo na pladnju, gotovu, tu, historijsku i sekularnu, adaptaciju Crkve. Definitivno; u svim pojedinostima. Nećemo da čekamo; nećemo da mislimo; nećemo da tražimo.

Tko kaže, da Crkva, na Saboru i iza Sabora, nije otvorila vrata reformama? Širom ih je otvorila. Ali razrobilo i prosvijetljeno.

Kako je samo širokogrudno lansirana liturgijska reforma! Nitko ne bi, prije Sabora, povjenovao, da ćemo, samo za tri, četiri godine, doživjeti totalan liturgijski zaokret prema skupnoj i pučkoj liturgiji na narodnom jeziku: zaokret od čitavih 180 stupnjeva, a na račun milenijske dotadašnje liturgijske prakse, pa donekle i teorije. I uz riziko mnogih i teških zloraba. Zloraba, na koje, dakako, mjerodavni krugovi reagiraju. Moraju reagirati. U interesu svetosti same liturgije. Na ulicu su već stali, u Americi, iznositi misu, i davati joj socijalno-revolucionarnu funkciju, mjesto one okupiteljske i žrtvene, koju joj je dao Krist.

S koliko se forsiranja i ekspeditivnosti radi, na kodifikaciji novoga Crkvenog zakonika! Revidirat će se toliki stoljetni i tisućljetni uzusi: organizacija župa, beneficijalno pravo, sistem biskupskih kurija, — pa i papinske kurije, — zabrane, cenzure, kazne, oprosna disciplina, posna praksa. Mnogoštošta se sa toga područja već i anticipira: unaprijed uvodi. I to sa žurbom, koja, u materiji od ovako epohalna značenja, naprosto iznenaduje. Brže se uopće ne može ni ići, osim da se prijede na metode površnosti, eksperimentiranja, pravne anarhije u Crkvi.

Koliko se, već danas, daje u Crkvi povjerenja svjetovnjacima, običnim vjernicima; koliko im se otvara novih radnih područja i djelokruga: sve do podnožja oltara; sve do kriptonice, probovledonice i pričesnog kaleža! I kako ih se već poziva i u sakristije, i u crkvene kancelarije, i u dijecezanske komisije, i u katoličke redakcije, i na katoličke televizijske stanice, i u mislje! Nudi im se i pruža neprispodobivo više i inicijative i prava, nego jučer i pre-jučer. Samo, opet, ne preko, granica, koje nijesu povukli ljudi, nego ih je povukao Krist. Ne dotle, da se zaboravi na instituciju i vlast sv. Reda, da se ukloni bitna razlika između svećenika i svjetovnjaka, apostola i vjernika; da se i žena izvede na oltar.

Kako se je radikalno, iza Sabora, izmijenilo i pastoralno držanje Crkve u odnosu na druge religije i na ekumenistička nastojanja: svejedno, što se i tu radi o najdelikatnijim i najosjetljivijim problemima! Katolička Crkva preuzela je zapravo na tom polju u svoje ruke svu inicijativu i pokazala jednu širinu bez premca i bez presedana: ispred svih drugih i kršćanskih i nekršćanskih, konfesija. Sve se čini za zbližavanje i za sjedinjenje. Tkogod hoće da na tom polju radi i da se aktivira, odriješene su mu ruke: pružene su mu sve mogućnosti. No, dakako, ne bi Crkva bila Crkva, i ne bi Rim bio Rim, da uporedo s tim ne uzda krivu revnost i ekscese onih, koji bi, i mimo osnova i puteva Providnosti, i na račun nepromjenljive i božanske isitne, htjeli, silom, sjedinjenje provesti; još danas i, neki od njih, napraviti od toga sebi ime i slavu.

I koliko se je, samo u ovih nekoliko pokoncilskog godina, učinilo za demokratizaciju Crkve! Koliko je u njoj potisnut klerikalizam i feudalna tradicija! Koliko je već uneseno novosti i u odnosu između biskupa i klera! Koliko je, na primjer, prošireno, i u principu i u praksi, i učešće dušobrižnog svećenstva sa terena u usmjerenivanju javnog i pastoralnog života dijeceza! U principu toliko, da se dalje uopće ne može ni poći, osim da Crkvu »parlamentariziramo« i pretvorimo je u svećeničku i narodnu republiku.

Pa novosti i reforme po sjemeništima! Pa novosti i reforme po redovima i samostanima!

Toliko je toga urađeno za samo tri, četiri godine, što su prošle od koncila. A da i ne govorimo o perspektivama, koje nam se na taj način otvaraju. Ne ide to minimalizirati. Tko hoće i tko je dobre volje, može danas u Crkvi i puno i slobodno raditi. Razumije se; trijezno i realno. Crkva mu to ne brani; ne brane mu to ni biskupi.

Nama se čini, da danas problem koncilске obnove uopće nije više u pravim mogućnostima, ni gore, u vrhovima, nego da je on prvotno u spremnosti na rad i na žrtve i dolje, na terenu. Valja raditi. I valja posavremenjivati, — ali još više intenzivirati, i supernaturalizirati, — apostolski i svećenički rad u službi Bogu i dušama. Svećenički i vjernički. I onda, kada to ide na naš osobni račun: i onda, kad to traži umor i žrtve, a ne donosi ni publiciteta ni slave.

Nažalost, mi se mnogi od toga izvlačimo. Pa se, instinktivno, opredjeljujemo za ono, što je lakše. Za »ideologiziranje«, za prigovore, za kritiku. Za deklamiranje o reformama više nego za njihovu provedbu. Za iznošenje i reklamiranje prijedloga i zahtjeva

više nego za tihu terensku službu i aktivnost. Apostolski fraziramo, mjesto da apostolski radimo. Prosipamo pamet, dociramo, populariziramo same sebe, ali sa što manje stvarnoga uloga i nažuljanih ruku.

Pun je danas katolički svijet koncilskih »revolucionara« i »reformatora«, bučnih i grlatih kritičara Crkve, ali od njih malo tko da dolazi u misije, malo tko da se odlučuje za elitan asketski život ili za duhovni stalež, malo tko da radi na bezimnim i sitnim poslovima pomoćne duhovne pastve, malo tko da spremno polazi svakamo, kamo ga pozovu, i radi, što mu narede ili šta od njega zažele. Publicitet su nam, popularnost, sloboda preči i draži.

Možda bismo i mi svećenici učinili bolje, da manje kritiziramo nepokretnost Crkve, a da sami budemo pokretniji i inventivniji. Ondje, gdje nam to nitko ne brani, Ondje, kamo nas Sabor i Crkva zovu.

Eno, koliko nas Crkva, u saborskom dekretu o misijama (n. 38.), ali i u onom našem, o svećeničkoj službi (n. 10.), izrijeком moli i zaklinje, da joj pošaljemo poslenika na veillku žetvu Evandjelja u misijskim zemljama, — žetvu, koja će, i to brzo, odlučiti o kršćanskoj ili nekršćanskoj budućnosti svijeta od sutra, — a kako smo se mi svi na to lijepo ušutjelj u svojim udobnim domaćim gnijezdima! Eno, koliko nam Crkva, — u dekretu o kršćanskom uzgoju, u dekretu o svećeničkoj službi, u dekretu o svojetovnjačkom apostolatu, — stavlja na srce i u dužnost katehizaciju omladine i rad među njom, a koliko kod nas još uvijek ima župa, koje su zapravo bez ikakve katehizacije! Eno, koliko se je na Saboru govorilo o potrebi i snazi svećeničkog siromaštva i koliko ga Sabor, — i u posebnoj, 17., točki Dekreta o svećeničkoj službi, — preporučuje, a koliko ih među nama i sanja i govori samo o autima i o putovanjima u inozemstvu! — I ne samo među nama! I u Italiji, i u Njemačkoj, koje su pune progresizma i kritike Crkve među svećenicima, otvoreno pišu po svećeničkim časopisima, kako se, i mladi svećenici jagme za unosnija, »idilična«, mjesta, bježe od težih pozicija, radničkih župa, nižega standarda, i prakticiraju konfor na veliko, te na to svode, velikim dijelom, i svećeničku oporbu protiv celibata (*»Anzeiger für die katholische Geistlichkeit«*, Freiburg i. B., g. 1968., br. 8.; članci: *»Um den Zölibat«*, od T. Kopp-a, i *»Zölibatsdebatte im Wohlstandstreibhaus«*, od H. Hubera). Eno, koliko Sabor, u dekretima o svećeničkoj službi (n. 20.) i o službi biskupa (n. 21., 28., 31.), a pogotovu, posve konkretno, u Motu proprio *»Ecclesiae Sanctae«*, n. 18. — 20., preporučuje, da se pastoralna mjesta popunjavaju elastično, najzgodnijim silama, češćim mijenjanjem, a kako se i danas, većina od nas, uza teoretsku poviku na dosadašnji beneficijalni sistem, nerado povlači sa »pozicija«, koliko bude, i među mladima, bune, kada valja ići na selo ili u »pustoš«, koliko se kombinira, taktizira, spekulira, kad se isprazni koja gradska župa!

I, na koncu, zar Sabor nije izrijeком, pred sve nas, postavio zahtjev, da se dijeceze i krajevi između sebe pastoralno ispomažu, pa i odstupanjem ili pozajmljivanjem svećenika (Dekret o svećeničkoj službi n. 10.; Motu proprio *»Ecclesiae Sanctae«*, n. 1. — 5, a kod nas je još uvijek u senjsko-modruškoj biskupiji od 70 župa polovina, prazno, a da još nitko nije poduzeo kakve kolektivne

akcije, da se ti naši, i inače opustošeni i u ratu depopulizirani krajeva poprave: vjerski i nacionalno! »Dobrovoljaca« za Senj ni za Liku nema, ali za Njemačku i Ameriku ima ih, kolikogod hoćeš.

Budimo, i mi svećenici, iskreni i lojalni pred Bogom! Ne treba nama, još zadugo, trećega vatikanskog Sabora. Dosta nam je i drugi. Dovoljno nam i nudi mogućnosti i šansi. Sve je u tome, — kao, uostalom, i kod većine crkvenih sabora u prošlosti, — da se šanse iskoriste: da njihovi zaključci ne ostanu samo na papiru. Ako na čemu zapinje, na tome zapinje. A o tom odlučujemo — mi, svećenici. Svaki pojedinac od nas.

Mjesto da fraziramo o reformama, provodimo reforme! Provodimo ih prema intencijama i direktivama Crkve i Svete Stolice! Puno je to važnije, nego da se, značajno i sa malicioznom smiješkom, sašaptavamo i pripitujemo, kad će se već jednom i kod nas izdati djela Teilhard-a de Chardina ili »holandski katekizam«. I to u vrijeme, kada akutori toga katekizma, — »u iskrenom nastojanju, da se vječne vjerske istine katolicizma približe modernom čovjeku njegovim rječnikom«, — javno deklariraju, da u njemu »ne mogu prihvatiti« izmjena, koje je od njih, auktoritativno, zatražila papinska kardinalska komisija. Nota bene: u doktrinalnim i moralnim pitanjima i iza kako su zaključci kardinalske komisije objelodanjeni u »Acta Apostolicae Sedis«: na svaki način sa znanjem i odobrenjem Papinim (»Glas koncila«, g. 1968., br. 25 - 26)!

II. vatikanski sabor potpuno je odgovorio svojoj namjeni. I u mnogočemu obnovio je već lice Crkve. Hoće li to učiniti do kraja, to ovisi samo o — nama!

KATOLIČKA I APOSTOLSKA

Nema dana a da u našoj katoličkoj štampi ne čitamo o tjeskobi katolika, dobrog dijela katolika zbog razvoja Crkve i svijeta općenito. Vrlo je zanimljivo čitati o izražajima nesigurnosti klasične misli koja se našla pred novom sebi revolucionarnom situacijom.

Sve do nedavno izgledalo je da je uloga Crkve i Vjervovanja u tome da kršćanima dade sigurnost duše, a kad tamo, sada se ova vruća atmosfera pretvorila u oluju. Razumljivo da su mnogi dekoncentrirani.

Jedan dio Crkve pokušava se staviti na novi teren, stvoriti nove zajednice, obnoviti svoju teologiju i t. d. Drugi opet spavaju.

Svima mora biti jasno da Crkva ne smije zaustaviti ovaj prijelaz na novo, da se ne smije povući a da se ne zaniječe: ona ima misiju navještanja Krista svemu svijetu, svima ljudima, inače nije apostolska. Izgleda da mnogi u ovoj točki, posebno među starijima, gube povjerenje i nadu, a izlaz iz ove situacije nalaze u povećanju svetosti. Ali što zapravo znači svetost? Pokušajmo produbiti ovaj pojam. Možda uskrsli kao Lazar, uspijemo podići kamen koji nas pritišće. Možda je bit svetosti današnjega kršćanina izražena u dvjema riječima Credo koje su dosta zanemarene: njegova je Crkva katolička, apostolska.

Katolička, t. j. sveopća. Ako ovom terminu ne dajemo restriktivnog značenja, onda on poprma vrlo bogatu koloraciju. U stvari ovaj termin znači: svaki čovjek, svaka ljudska vrijednost imaju biti primljeni u krilo Crkve; imaju biti priznati, cjenjeni, imaju sudjelovati na izgradnji Crkve u međusobnom poštovanju i ljubavi.

Treba dakle da svatko izvuče iz sebe, stvori u sebi onaj višak ljubavi, koji će učiniti da prima, prihvaća druge, pa i ateiste, s njihovim posebnostima. Neka se svaki od nas pita: Nisam li ja možda smetnja ovom međusobnom razumjevanju. Nema li u meni možda straha, mržnje, sitničavosti koji su u stanju blokirati drugima pristup Kristu? Strah da ne izgubim svoj duhovni konfort, nije li to možda jedini moj pokretač?

Apostolska. Krsit je odgovorio Ivanovim učenicima koji su ga pitali je li on Mesija: »Slijepi vide, hromi hodaju, siromašnima se naviješta Evandjelje...«. Hoćemo li mi bacati kamenje na one koji se angažiraju na teškim terenima, u avanturu iznalaženja, traženja. Zašto ih smatrati oholima kad je to možda, i vrlo vjerojatno, žar njihova srca što se pokazuje. Bojmo se samo da naše nerazumijevanje ne bude za njih uzrok trpljenja, bojmo se da ih naša strogost ne dovede na rub prekida, beskorisnog prekida sa zajednicom: mi ćemo snositi dio odgovornosti.

Svaki je dakle od nas pozvan na posao ljubavi i razumijevanja. Jasno je posve da je onima koji su u svoje vrijeme igrali važne uloge u zajednici vrlo teško priznati da se kamen što su ga oni postavljali mora ugraditi u nove građevine, da je ljubav doprinos već premašen čim su ušli u navilke i ne daju mjesta novim naprednim pothvatima.

Zašto se stoga bojati? Nije li Bog veći nego mi svi zajedno? Ne možemo li mi pripustiti da ima više stanova u Očevoj kući? Što riskira Crkva ako želi ostati vjerna svojoj dvostrukoj, katoličkoj i apostolskoj misiji? Hoćemo li se odmah prepasti ako vjeter počne puhati, rasvježiti, ili nam je vjera tako malena te se bojimo da Barka Očeva ne propadne u oluji... Ili zaboravljamo da se mreže ne bacaju s obale...?

I. V.

DOPIS IZ ZADRA

Zadar, dne 30. siječnja 1969.

Poštovani uredniče!

U Vašem listu »Služba Božja« 1/1969. štampan je članak nepoznatog autora (J.) pod naslovom »Hora canonica« u kojem se vrlo neuvjerljivo brani propisana disciplina u crkvenim zavodima. Služi se primjerom »Hora legalis« prosvjetnih radnika u Mariboru. To se nikako ne može analogno primijeniti na mladež naših crkvenih zavoda, posebno ne na one u kojima žive i rade bogoslovi.

Mariborska »Hora legalis« rješava mladež ispod 16 godina vlastite odgovornosti za sebe i prebacuje istu na njihove roditelje ili odgojitelje. To je zapravo povlastica, a ne uskraćivanje.